

Lov om alternativ behandling

og informasjon om fagorganisasjoner

1

Læringsmål:

- 1) Kunne finne frem i lovverket om alternativ behandling i sykdom m.m.:
 - Kunnskap om hva du som alternativ behandler har lov å behandle, og hva du ikke har lov å behandle
 - Kunnskap om formålet med forskriften om markedsføring
 - Kunnskap om bestemmelsene om taushetsplikt
 - Vite hvilke plikter du har i forhold til datatilsynet m.m.
 - Vite om registeret for alternative behandlere
- 2) Vite om ulike organisasjoner og hva deres formål er.

2

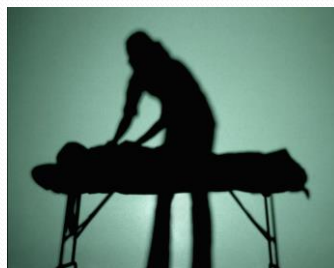
Hva er alternativ behandling

- En behandlingsform som benevnes som «alternativ», er ikke en del av skolemedisinen og det offentlige helsevesenets standardtilbud.
- En «utøver av alternativ behandling» behøver ikke være autorisert helsepersonell eller ha noen utdanning for å utøve slik behandling.
- <https://nafkam.no/complementary-and-alternative-medicine-cam/hva-er-alternativ-behandling>

3

Hvorfor er ikke alternativ behandling en del av det offentlige helsetilbudet?

- Utøverne er ikke autorisert som helsepersonell
- Behandlingen tilfredsstillers ikke vitenskapens krav til dokumentasjon av effekt og/eller systematisert erfaring

4

Kjennetegn ved alternativ behandling

- Alternativ behandling har en annen forståelse eller tolkning av helse, sykdom og helbredelse enn du generelt finner i den offentlige helsetjenesten

5

Alternativ behandling

- *Tilbys av ulike utøvere, med ulik teoretisk utgangspunkt, skoloring, erfaring og praktiske tilnærminger til behandling.*
- *Utøves av personer både med og uten autorisasjon som helsepersonell, ansatt i og utenfor det offentlige helsevesenet.*

6

Legger til grunn en holistisk (helhetlig) tilnærming til helse, sykdom og helbredelse

Tilpasses spesielt til den enkelte.

Legger vekt på pasientens egeninnsats, og på samhandlingen og kommunikasjonen som terapeutisk element.

7

Ofte brukes treningsteknikker og øvelser med aspekter av klientens selvutvikling, økt innsikt og forståelse - eksempelvis yoga, Tai chi, Qi gong og lignende.

8

Berøring og manuell manipulasjon av kroppen, er ideen om at forstyrrelser et sted i kroppen kan påvirke funksjoner andre steder i kroppen.

Herunder soneterapi og massasjeterapi

9

Alternativ medisin eller alternativ behandling?

- Det offisielle og politisk korrekte begrepet i Norge er "alternativ behandling".

10

- **Helse- og omsorgsdepartementet** vurderer det som mest hensiktsmessig å bruke begrepet alternativ behandling.
- Begrepet er enkelt i bruk, særlig i rettslig sammenheng.
- Begrepet må sies å dekke det aktuelle feltet på en tilfredsstillende måte, og er det begrepet som er mest nøytralt.

11

Lov om alternativ behandling ved sykdom m.m.

- Trådte i kraft 1.januar 2004
Etter anbefalinger Aarbakke-utvalget kom med i [NOU-rapporten](#)
Et enstemmig storting vedtok [Lov om alternativ behandling mv.](#)
- Erstattet *kvakksalverloven* av 1936
- Tilbudet av alternativ behandling hadde økt
- Myndighetene ønsket en mer moderne og tidsriktig regulering av feltet

12

Lovens formål:

- *"å bidra til sikkerhet for pasienter som søker eller mottar alternativ behandling".*
- Lovens utgangspunkt er at alle som ønsker det, kan behandle sykdom eller lidelse.
- alternative behandlere *uten* tilknytning til helsetjenesten har langt færre juridiske forpliktelser å forholde seg til, enn de som *har* slik tilknytning.

13

- Lov om alternativ behandling har egne straffebestemmelser dersom behandlerens aktivitet går utover det loven åpner for.
- Det fins imidlertid ikke noe eget organ for klager på alternativ behandling utført av ikke-helsepersonell utenfor helsetjenesten.
- Dersom behandleren er medlem av en organisasjon for utøvere av behandlingsformen, kan man henvende seg til denne for mer informasjon om muligheten for å klage der.

14

Hvor og når...?

- **Hvor gjelder loven?**
Innen rikets grenser og for den som tilbyr eller utøver alternativ behandling i Norge.
- **Når gjelder loven?**
Ved en behandler- pasient relasjon der det ytes behandling.

15

Hvem gjelder loven for?

- Loven gjelder for utøvere av alternativ behandling uten å være autorisert helsepersonell men også dersom alternativ behandling utøves i helsetjenesten eller av autorisert helsepersonell.

16

- **Helserelatert behandling:**

Lovens begrep "helserelatert behandling" betyr virksomhet som tar sikte på å forebygge, behandle, lindre sykdom eller lidelser.

17

Hva er "helsetjenesten"?

- Begrepet "helsetjenesten" omfatter grovt sagt alle helsetjenester knyttet til det offentlige, også de som ytes fra privat eide og drevne foretak, som har avtale med det offentlige om å behandle pasienter.

- **Hvem gjelder loven for?**

Lovens utgangspunkt er at alle som ønsker det, kan behandle sykdom eller lidelse. Dermed favnes og reguleres alle som yter alternativ behandling av loven.

[Lov om alternativ behandling av sykdom mv - - Lovdata](#)

§ 2.Lovens virkeområde, begreper mv.

18

Hvordan er pasienter som mottar behandling juridisk sikret?

Dette avhenger av:

- **utdannelsen til behandleren**
- **behandlingssituasjonen**

19

- alternative behandlere som er helsepersonell, og/eller gir behandlingen innenfor det offentlige helsevesenet, reguleres i tillegg til «lov om alternativ behandling i sykdom mv» av **helsepersonelloven** og **pasientrettighetsloven**.
- alternative behandlere som *ikke* er autorisert helsepersonell, og gir behandlingen *utenfor* helsetjenesten, reguleres i all hovedsak av **lov om alternativ behandling av sykdom mv.**

20

Loven gir alternativbehandlere klare begrensinger når det gjelder:

- **behandling av alvorlige eller smittsomme sykdommer:** alternativ behandling kan ikke uten videre tilbys mot *selve sykdommen*, med mindre det er avklart med lege på forhånd. Imidlertid har alternativbehandlere lov til f.eks å lindre symptomer eller dempe bivirkninger av andre medisiner hos alvorlig syke.
- **hva slags inngrep behandlere kan utføre:** medisinske inngrep med risiko for skade kan kun utføres av helsepersonell.
- **taushetsplikt**
- **tittelbruk**
- **markedsføring og informasjon** som gis til pasienten om behandlingen, f.eks om behandlingens påståtte effekt.

21

Hva alternative behandlere ikke kan behandle

- §5: Medisinske inngrep eller behandling som kan medføre alvorlig helsesisiko
- §6: Allmennfarlige smittsomme sykdommer. Eksempler på slike sykdommer er: alvorlig, akutt luftveissyndrom (SARS), Clamydiainfeksjon (genital), difteri, hepatitt A/B/C/D/E virusinfeksjon, 2019-nCoV koronaviruset HIV, kikhoste, tuberkulose.

For en oppdatert liste over sykdommene, se Helse- og Omsorgsdepartementets [Forskrift om allmennfarlige smittsomme sykdommer](#)

22

Kan personer med allmennfarlig smittsom sykdom likevel bruke alternativ behandling?

- pasienter med slik diagnose kan bruke alternativ behandling som er ment å lindre eller dempe symptomer på, eller følger av sykdommen og/eller eventuelle bivirkninger av annen behandling. Slike pasienter kan også bruke alternativ behandling som har til formål å styrke kroppens immunforsvar eller evne til selvhelbredelse, jf lovens §6.

23

Kan personer med alvorlig sykdom likevel bruke alternativ behandling?

Som ved lovens §7, kan alternativ behandling likevel lovlig gis til pasienter med alvorlig sykdom, dersom det er klart at formålet med den alternative behandlingen ikke er å behandle selve grunnsykdommen, men:

- *å lindre/dempe symptomer på eller følger av sykdommen.*
- *å lindre/dempe symptomer på eller følger av bivirkninger av gitt behandling*
- *å styrke immunforsvaret eller evnen til selvhelbredelse.*

24

- Likevel kan pasienter bruke alternativ behandling mot den alvorlige sykdommen, *så lenge behandlingen skjer i samarbeid/samforståelse med pasientens lege, og pasienten er myndig og har samtykkekompetanse.*
- Det samme gjelder dersom den offentlige helsetjenesten ikke har noen helbredende eller lindrende behandling å tilby pasienten.

25

Overtredelse og straff

- Lovens §9 handler om de ulike straffetiltak som gis den som bryter loven om alternativ behandling.
- Generelt sier §9 at overtredelse av loven kan straffes med bøter eller fengsel i inntil tre måneder.

[Lov om alternativ behandling av sykdom mv - - Lovdata](#)

26

Markedsføring

- For helsepersonell som utfører alternativ behandling, gjelder [helsepersonelloven § 13](#) om markedsføring. Markedsføringen skal være **forsvarlig, nøktern og saklig**. Dette legger klare begrensninger på hva slags informasjon en behandler kan gi om sin virksomhet.
- Også for alternative behandlere som *ikke* er helsepersonell, er det begrensninger for hvordan man kan markedsføre sin virksomhet. I selve loven er markedsføring nevnt som en del av §8 lovdata.no: *"Den som tilbyr alternativ behandling, kan i sin markedsføring kun gi en nøktern og saklig beskrivelse av virksomhetens art."*

<https://www.forbrukertilsynet.no/lov-og-rett/veiledninger-og-retningslinjer/forbrukertilsynets-retningslinjer-markedsforing-av-alternativ-behandling>

27

Formålet med forskriften om markedsføring er å bidra til at informasjon om alternativ behandling blir gitt til potensielle kjøpere av tenestene på en "nøktern og saklig" måte, og slik at pasientenes sikkerhet blir ivaretatt.

- Det betyr at markedsføringen ikke skal gi mer informasjon enn nødvendig, og ikke hevde mer enn det er grunnlag for.
- I praksis betyr det at utøverne ikke får definere hvilke sykdommer/tilstander behandlingen skal virke mot.

Grunnen til dette er at det i dag ikke er mulig å dokumentere virkning av alternativ behandling.

28

- Det er heller ikke lov å benytte påstander om, eller gi inntrykk av at en behandlingsform har virkning mot konkrete sykdommer eller lidelser.
- Dette medfører også, for eksempel, at det i en elektronisk annonse, ikke vil være lov til å linke til nettsider hvor det fremsettes påstander om behandlingens effekt.

29

Tilsyn med markedsføring

- Det er [Forbrukertilsynet](#) som fører tilsyn med at kravene til markedsføring i lov om alternativ behandling følges. Forbrukerombudet har også som sitt mandat å gi råd og veiledning i forhold til behandlere og forbrukere.
- Dersom den næringsdrivende vil klage på forbrukertilsynets vedtak, bringes klagen inn for markedsrådet. Her kan det fattes bindende avgjørelse på om det foreligger brudd på markedsføringsloven eller ikke. [Forbrukertilsynets og Markedsrådets saksbehandling](#)

30

- Det er strenge regler for markedsføring av alternativ behandling.
- Det er blant annet forbudt å markedsføre at alternativ behandling har effekt på konkrete sykdommer og lidelser, samt å markedsføre behandling av alvorlige sykdommer og lidelser.

An illustration of inbound marketing. It features a central laptop with various icons: a heart, a smartphone, a thumbs up, a megaphone, a target, a mail envelope, a gear, and a magnifying glass. To the right of the laptop is a large blue magnet with red ends, attracting a group of colorful human figures. The text 'INBOUND MARKETING' is written at the bottom of the illustration.

31

Hva har du lov til å skrive i din annonse?

- Offentlig godkjent soneterapeut/massasjeterapeut?
- Offentlig godkjent fagskoleutdanning innen soneterapi/massasjeterapi?
- Registrert soneterapeut MNNH/massasjeterapeut MNMF?

32

Viktige linker i forhold til markedsføring

- [Forbrukertilsynets retningslinjer for markedsføring av alternativ behandling](#)
- <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2003-12-11-1501>

33

7.12 Lov om behandling av personopplysninger

- Personopplysningsloven vil imidlertid være sentral for alternative behandlere som ikke er autorisert helsepersonell og som ikke arbeider innenfor helsetjenesten.
- I den grad disse i sin virksomhet behandler personopplysninger, vil personopplysningslovens bestemmelser komme til anvendelse.
- Utøvere av alternativ behandling vil i stor utstrekning håndtere det loven definerer som «sensitive personopplysninger», og lovens strengere bestemmelser for denne type opplysninger vil da gjelde.

Personopplysningsloven:

<https://lovdata.no/dokument/LTI/lov/2000-04-14-31>

www.lovdata.no

34

Hvem har ansvar?

- Du som terapeut har ansvar for å sikre personopplysningene etter loven.
- Du som terapeut har ansvar for å informere dine pasienter om hvordan du behandler personopplysningene

Disse linkene er til hjelp:

- www.datatilsynet.no
- <https://www.datatilsynet.no/rettigheter-og-plikter/personvernprinsippene/>
- www.nnh.no
- www.massasjeforbundet.no

37

Taushetsplikten

- Taushetsplikten er en grunnleggende pasient-/forbrukerrettighet.
- Selv om man ikke vil kunne føre fullstendig tilsyn med etterlevelse av bestemmelsen på grunn av manglende offentlig tilsynsorgan, vil overtredelse være straffbar.
- I tillegg følger det av registerordningen at godkjente utøverorganisasjoner selv vil kunne behandle klager vedrørende brudd på taushetsplikt. Slik sett vil utøverorganisasjonene kunne føre tilsyn med egne medlemmer i forhold til bestemmelsen.

38

Taushetsplikt for alternative behandlere lovfestes. Bestemmelsen er inntatt som § 4 i lovforslaget, og lyder:

Bestemmelsene om taushetsplikt i [helsepersonelloven §§ 21 til 25](#) gjelder tilsvarende for andre enn helsepersonell som utøver alternativ behandling, så langt de passer.

39

Utøverregisteret i Brønnøysund

- **Registeret for Utøvere av Alternativ Behandling** skal *"bidra til økt grad av ivaretagelse av pasientsikkerhet og forbruker rettigheter for den som oppsøker en registrert alternativ behandler."*
I tillegg skal ordningen bidra til *"seriøsitet og forretningsmessig ordnede forhold blant utøvere av alternativ behandling..."*.

<https://www.brreg.no/person/registrering-av-utovere-av-alternativ-behandling/>

40

Hvem kan registrere seg, og hvordan?

Registrering er mulig og frivillig for den enkelte utøver, men betinger at utøveren er medlem i en organisasjon som er godkjent av Helsedirektoratet.

Denne organisasjonen må oppfylle bestemte vilkår for å oppnå godkjenning.

Er ikke organisasjonen godkjent, kan utøveren ikke registrere seg.

Norske Naturterapeuters Hovedorganisasjon, NNH, er registrert med 340 medlemmer.

Norges Massasjeforbund er registrert, MNF, med 388 medlemmer.

41

Utøverorganisasjonen som søker om godkjenning må ha vedtekter som fastsetter:

- Faglige krav til utøvere som ønsker å bli medlem
- Yrkesetiske regler, som medlemmer skal innrette sin virksomhet etter
- Forpliktelser for medlemmene om å drive *forsvarlig* virksomhet,
- Plikt for medlemmene om å gi *nødvendig informasjon* til pasientene
- Forpliktelser for medlemmer til å behandle helse- og personopplysninger på en forsvarlig måte.
- Klagerett og -mulighet for pasienter på medlemmenes yrkesfaglige atferd.
- Muligheter for organisasjonen til å ekskludere medlemmer som ikke opptrer i samsvar med vedtektene.

42

Detaljene i vedtektene fastsettes av utøverorganisasjonene selv. I tillegg må organisasjonen som søker godkjenning:

- ha over 30 medlemmer
- selv være registrert i Enhetsregisteret ved Brønnøysundregisteret.
- Oversikt over alle utøverorganisasjoner som er godkjent pr dato finner du i [Brønnøysundregisteret](#). Der kan du også søke etter registrerte utøvere etter landsdel.

43

Registrerings skjema

**Vedlegg til
registreringsmeldingen :**

- Dokumentasjon på forsikring.
- Dokumentasjon på medlemskap i en godkjent utøverorganisasjon.
- Dokumentasjon på ansettelsesforhold, eller på at du er selvstendig næringsdrivende.

44

Merverdiavgift på alternativ behandling

- 1.januar 2021 blei det innført 25% mva på alternativ behandling
- Du kan tjene inntil 50.000,- kr før du registrerer deg som merverdiavgiftspliktig.
- Benytt denne linken til å finne ut om du er mva pliktig, hva mva er, hvordan du registrerer deg med meir:

[Finn ut om du skal registrere virksomheten](#)

Dine kjøp og salg i en periode

- *Innkjøp av strikkpinner og garn*
1 000,00 inkludert 25% mva
= Du får 200,00 i mva-fradrag.
- *Salg av genser*
2 000,00 inkludert 25% mva
= Du har krevd inn 400,00 i mva.

400,00 - 200,00 = 200,00
Du er skyldig 200,00 i mva for denne perioden.

45

Yrkestitler innen alternativ behandling

- Generelt ikke beskyttet
- §8 lovfester også at betegnelsen "registrert" i tilknytning til en yrkesbenevnelse, kun kan benyttes av de som har registrert seg i utøverregisteret.
- Les om forskriften i lovdata

<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2003-12-11-1500>

46

- **Eksempel: «Registrert soneterapeut MNNH»** (*MNNH: Medlem av Norske Naturterapeuters Hovedorganisasjon*) eller **«Registrert massasjeterapeut MNMF»** (*Medlem av Norges Massasjeforbund*):

"Registrert": Betegnelsen er beskyttet, og forbeholdt utøvere som er registrert i det offentlige Utøverregisteret.

Soneterapeut/massasjeterapeut: Yrkesbenevnelsen er ikke beskyttet, og kan brukes av hvem som helst.

MNNH/MNMF: Initialene til utøverorganisasjonen signaliserer at behandleren er medlem i en utøverorganisasjon. Dette gir en viss mulighet til å finne ut hva slags fagkrav, etiske regler med mere som utøveren har forpliktet seg til å oppfylle. Utøverorganisasjonene tillater naturlig nok kun medlemmer å bruke organisasjonens initialer i sine titler.

47

De fleste organisasjonene jobber med å:

- spre kunnskap om behandlingsformen
- stimulere til forskning
- kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i bransjen
- faglig yrkesetisk standard
- krav til utdanning og faglig standard for utøvere
- ivareta medlemmenes faglige interesser

48

Organisasjoner

- Det er frivillig om en utøver av alternativ behandling ønsker å være medlem i en fagorganisasjon/ forbund eller ikke.
- Det er også frivillig om en utøverorganisasjon ønsker å bli godkjent av Helsedirektoratet, slik at medlemmene deres kan registrere seg i Brønnøysund registeret.

<https://www.brreg.no/person/registrering-av-utovere-av-alternativ-behandling/>

- Det finnes mange ulike organisasjoner for alternative behandlere. Noen organiserer medlemmer innen kun én behandlingsform, mens andre har medlemmer som er utdannet i og utøver av flere terapiformer.

49

SABORG Sammenslutning av
alternative behandlerorganisasjoner

- Sammenslutning av alternative behandlingsorganisasjoner
- Jobber for å utvikle området alternativ behandling
- Først og fremst ved å fokusere på organisasjonsutvikling, standardisering, faglig utvikling og utdanning
- Jobber i samarbeid med helsemyndighetene

50

- På oppdrag fra norske helsemyndigheter arbeider Nasjonalt Forskningscenter innen Komplementær og Alternativ Behandling (NAFKAM) for å gi fakta, slik at en kan ta tryggere valg for egen helse.
- I 2005 fikk NAFKAM i oppdrag fra Helse- og omsorgsdepartementet å gi den norske befolkningen kunnskapsbasert informasjon om alternative behandlingsmetoder, som beslutningsstøtte for å kunne ta veloverveide valg om behandling.

<https://nafkam.no/om-nafkam>

51

- Nettstedet inneholder et eget [nettleksikon](#) med artikler om utbredte alternative behandlingsformer og behandlingsprodukter.
- Artikkelen er basert på solide forskningskilder og kvalitetssikringsrutiner.
- Les artikkelen [Kvalitetssikring](#) for nærmere opplysninger om forskningen vi bruker, og om måten vi arbeider på.

52

Forskning

Her finner du blant annet en liste over alle våre forskningsprosjekter, med mer:

- Introduksjon til forskning
- NAFKAM's forskningsmodell
- Vitenskapelige publikasjoner

53

Lov og rett

<https://nafkam.no/sok?k=lov%20og%20rett>

- Målet med denne seksjonen er at pasienter, pårørende, behandlere og helsepersonell skal finne informasjon om hvilke lover og regler som gjelder for alternativ behandling i Norge.

Her finner du blant annet informasjon om:

- Pasientens juridiske sikkerhet
- Forbrukertilsynets retningslinjer og råd

54

Norske Naturterapeuters Hovedorganisasjon

- er landets største fagorganisasjon for naturterapeuter.
- Gjennom fokus på pasientsikkerhet, kompetanseheving og helseinnovasjon, arbeider vi kontinuerlig for å gi pasienter og brukere et trygt naturmedisinsk behandlingstilbud.

55

Norske Naturterapeuters Hovedorganisasjons visjon er

- at alle innbyggere, uavhengig av geografi og økonomi, får tilgang til et trygt naturmedisinsk tilbud både innenfor helseinstitusjoner, bedriftshelsetjenester, helsefremmende institusjoner og i privat praksis.

Norske Naturterapeuters Hovedorganisasjons formål er

- å være den øverste utøvende og rådgivende fagorganisasjon for norske naturterapeuter, samt bidra til naturterapiers utbredelse og tilgjengelighet slik at det er til gagn for det enkelte individ ved å forebygge sykdom og fremme helse.

56

NNH – Norske Naturterapeuters Hovedorganisasjon

- Er godkjent som organisasjon av Sosial- og helsedepartementet
- Innebærer at terapeutmedlemmene har registreringsrett
- I ”registeret for utøvere av alternativ behandling” i Brønnøysundregisteret
- Her kan vi få opplysninger om organisasjoner og terapeuter. www.brreg.no

57

Norges Massasjeforbund – www.massasjeforbundet.no

- Norges Massasjeforbund (NMF) arbeider for økt kunnskap om, og utbredelse av klassisk massasje i Norge og Norden
- NMF er et frittstående forbund for utøvere av helserettet klassisk massasje. Forbundet verner om bransjens seriøsitet bl.a. gjennom å kvalitetssikre medlemmer og skoler, samt motivere til videre studier og faglig utvikling.
- De nordiske landenes forbund innen klassisk massasje samarbeider for en felles utdanningsstandard i Norden og har jevnlig møter.

58

NMF er tilsluttet følgende organer/organisasjoner:

- SABORG (Sammenslutning av alternative behandlingsorganisasjoner)
- Norsk Bransjeråd for massasje
- Nordisk Bransjeråd for massasje

59

Linker

- NAFKAM – Nasjonalt forskningscenter innen komplementær medisin. www.nafkam.no
- SABORG – sammenslutning av alternative behandlingsorganisasjoner. www.saborg.no
- Norges Massasjeforbund – www.massasjeforbundet.no
- NNH – Norske Naturterapeuters Hovedorganisasjon. www.nnh.no
- www.lovdato.no
- www.behandler.no

60

Oppstart

- [Kurs for nye næringsdrivende – Skatteetaten](#)
- [Starte og drive bedrift - Skatteetaten](#)

61